

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta sekä jätelain 3 §:n ja joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta. Nykyinen pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annettu laki kumottaisiin. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi jätelakia ja joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annettua lakia.

Lailla säädettäisiin pääkaupunkiseudun neljälle kunnalle eli Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungille velvoite hoitaa yhteistoiminnassa jätehuolto sekä alueen joukkoliikenteen suunnitteluun ja palvelujen hankkiminen. Tehtäviä hoitaisi kaksi erillistä kuntayhtymää.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta jatkaisi toimintaansa vuoden 2009 loppuun saakka. Sen omaisuus jaettaisiin Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan pääomaisuuksiksi kuntayhtymässä siinä suhteessa, kun kunnat ovat vastanneet Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan varoista ja ve-

loista, jolleivät kunnat kuntayhtymän perussopimuksessa toisin sovi.

Lakiin otettavalla siirtymäsäännöksellä vastaanottavat kuntayhtymät vapautettaisiin velvollisuudesta suorittaa varainsiirtoveroa niille siirtyvistä, Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan käytössä olevan kiinteistö-osakeyhtiön osakkeista samoin kuin muista osakkeista.

Jätelakia ja joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annettua lakia muutettaisiin korvaamalla viittaukset Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaan viittauksella asianomaiseen tehtävää hoitavaan kuntayhtymään.

Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian syksyllä 2009 kuitenkin siten, että muita säännöksiä kuin loppuselvityksen laatimista koskevaa säännöstä sovelletaan vuoden 2010 alusta. Muut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 YTV:tä koskeva lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.2 Kansainvälinen vertailu.....	5
1.3 Nykytilan arviointi.....	7
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	7
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	9
3.2 Vaikutukset hallintoon.....	9
3.3 Ympäristövaikutukset.....	10
3.4 Yritysvaikutukset.....	10
3.5 Vaikutukset henkilöstön asemaan.....	10
4 VALMISTELU.....	11
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	12
1.1 Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta.....	12
1.2 Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.....	15
1.3 Laki jätelain 3 §:n muuttamisesta.....	15
2 VOIMAANTULO.....	15
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	15
LAKIEHDOTUKSET.....	17
Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta.....	17
Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta ...	19
Laki jätelain 3 §:n muuttamisesta.....	20
LIITTEET.....	21
RINNAKKAISTEKSTIT.....	21
Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta ...	21
Laki jätelain 3 §:n muuttamisesta.....	22

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 YTV:tä koskeva lainsäädäntö ja käytäntö

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta (jäljempänä YTV) säädetään Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetussa laissa (1269/1996). Lisäksi viittauksia YTV:n asemaan on useassa laissa muun muassa jätelaissa (1072/1993), luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetussa laissa (343/1991), joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetussa laissa (469/1979) ja arvonsäilyverolaissa (1501/1993).

YTV on lakiin perustuva julkisoikeudellinen oikeushenkilö, jonka jäseniä ovat lain perusteella Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungit (pääkaupunkiseudun kunnat) ja joka on perustettu hoitamaan pääkaupunkiseudun kuntien yhteisiä asioita.

YTV:n toimielimet ja kuntien pääomaosuudet

YTV:ssä ylintä päätösvaltaa käyttää seutukokous. Seutukokouksessa on Helsingillä 11, Espoolla ja Vantaalla kummallakin viisi sekä Kauniaisilla yksi kunnan valitsema edustaja. Seutukokousedustajan esteellisyydestä ja seutukokouksen julkisuudesta on voimassa, mitä valtuutetun esteellisyydestä ja kunnanvaltuuston kokouksen julkisuudesta säädetään kuntalain 52 §:n 1 momentissa ja 57 §:n 1 momentissa.

Seutukokouksen tehtävänä on:

1. hyväksyä talousarvio ja taloussuunnitelma;
2. hyväksyä tilinpäätös ja päättää vastuuvapaudesta;
3. valita jäsenet yhteistyövaltuuskunnan toimielimiin, ellei laissa toisin säädetä;
4. valita tilintarkastaja;
5. hyväksyä johtosäännöt; sekä
6. päättää muista tämän lain mukaan seutukokoukselle kuuluvista tehtävistä.

Seutukokousedustajat valitaan erikseen jokaista kokousta varten. Jäsenkaupunkien johtosääntöjen mukaan kaupunginhallitukset va-

litsevat seutukokousedustajat. Seutukokouksia on vuodessa vähintään kaksi.

YTV:n muut toimielimet ovat 14-jäseninen hallitus ja 5-jäseninen tarkastuslautakunta. YTV:tä johtaa yhteistyöjohtaja, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalaissa säädetään kunnanjohtajasta. Yhteistyövaltuuskunnan muusta henkilöstöstä on voimassa, mitä säädetään kuntien viranhaltijoista ja työntekijöistä.

Lain mukaan jäsenkunnat maksavat yhteistyövaltuuskunnan eri tehtävistä aiheutuvat kulut palvelujen käytön mukaisesti. Muista kuin palvelujen käytöstä aiheutuvista kuluista Helsingin kaupungin osuus on puolet ja muiden jäsenkuntien osuus on yhteensä puolet jakautuen asianomaisen vuoden tammikuun 1 päivän mukaisen kuntien asukkaiden lukumäärän suhteessa. Kunkin kunnan osuus on kuitenkin vähintään kolme prosenttia. Jäsenkuntien osuudet yhteistyövaltuuskunnan varoihin ja velkoihin määräytyvät edellä mainitulla tavalla viideltä edelliseltä vuodelta laskettujen suhteiden mukaan.

YTV ei ole kuntalain mukainen kuntayhtymä ja siihen sovelletaan kuntayhtymää koskevia kuntalain säännöksiä vain osittain. YTV:hen sovelletaan lain viittaussäännöksen mukaan, mitä säädetään kuntalain 14 §:ssä (toimivallan siirto), 16 §:n 1 momentissa (johtosäännöt), 17 §:ssä (kunnan toimielimet), 18 §:n 2—5 momentissa (toimielimen kokoonpano), 19 §:n 1 momentissa (jäsenien toimikausi), 20—25 §:ssä (puheenjohtaja, erottaminen, tilapäinen valiokunta, kunnanhallitus, kunnanjohtaja, kunnanjohtajan irtisanominen), 27—29 §:ssä (osallistumismahdollisuudet, aloiteoikeus ja tiedottaminen), 32 §:ssä (luottamushenkilöt), 33 §:ssä (vaalikelpoisuus) ja 37—43 §:ssä (vaalikelpoisuuden menettäminen, kieltäytyminen ja ero, virheellinen menettely luottamustoimessa, rikollinen menettely, palkkiot ja korvaukset, tietojensaanti), 44—52 §:ssä (henkilöstö, hallintosääntö, otto-oikeus, esteellisyys), 57 §:ssä (kokouksen julkisuus), 58—62 §:ssä (päätöksentekomenettely), 64—65 §:ssä (talousarvio ja ilmoitukset), 67—75 §:ssä (kirjanpito, tilinpäätös, hallinnon ja talouden tarkastus), 81 §:n 4 momentissa (poliittinen

suhteellisuus), 82 §:n 1 ja 2 momentissa (vaalikelpoisuus), 85 §:ssä (pöytäkirjan nähtävällepano) ja 11 luvussa (muutoksenhaku) säädetään.

YTV:n tehtävät

YTV:n tehtävänä on lain 2 §:n mukaan

1. hoitaa jäsenkuntien jätehuolto ja siihen liittyvä toiminta;
2. järjestää seudullinen joukkoliikenne ja hankkia seudulliset liikennepalvelut sekä hoitaa muutoinkin joukkoliikennettä koskeva jäsenkuntien yhteistyö;
3. laatia pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmää ja joukkoliikennettä koskevia suunnitelmia ja edistää niiden täytäntöönpanoa;
4. hyväksyä pääkaupunkiseudulla noudatettava joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmä ja seudullisen liikenteen taksat;
5. huolehtia jäsenkuntien ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja suunnittelu- sekä koulutus- ja valistustehtävistä; sekä
6. huolehtia pääkaupunkiseudun aluetta ja jäsenkuntien yhteisten asioiden hoitamista palvelevasta selvitys-, tutkimus-, suunnittelu- ja valmistelutyöstä sekä antaa lausuntoja yhteistyötä koskevista asioista.

Joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain mukaan liikenne- ja viestintäministeriö on myöntänyt YTV:lle oikeuden periä tarkastusmaksun ilman asianmukaista matkailippua joukkoliikenteessä matkustavalta. YTV hoitaa lisäksi lain mahdollistamalla tavalla VR:n kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella valtakunnallisen junaliikenteen tarkastustoiminnan.

YTV:n jäsenkunnat voivat antaa yhdessä YTV:lle uusia tehtäviä, mutta niiden on oltava edellä mainittuihin lakisääteisiin tehtäviin rinnastuvia tehtäviä. YTV voi sopimuksen perusteella ottaa hoidettavakseen muulle kunnalle tai kuntayhtymälle kuuluvan lain mukaiseen toimialaansa liittyvän tehtävän. YTV vastaakin sopimuksen perusteella Kirkkonummen kunnan jätehuollon järjestämisestä sekä osittain joukkoliikenteen järjestämisestä Keravan kaupungin ja Kirkkonummen kunnan puolesta. Sopimuksien perusteella YTV vastaa lisäksi paikkatietojärjestelmästä, liikenneneuvonnasta, matkakortti- ja lippu-

yhteistyöstä, junakalustoyhteistyöstä sekä tiedotuksesta, markkinoinnista ja asiakasyhteistyöstä.

Jätehuoltotehtävänsä perusteella YTV vastaa pääkaupunkiseudun kuntien puolesta asumisessa syntyvästä ja siihen rinnastettavasta julkisessa toiminnassa syntyvän jätteen keräämisestä, hyödyntämisestä ja käsittelystä siten kuin jätelaissa säädetään. YTV päättää myös alueen jätehuoltomääräyksistä sekä vahvistaa jätehuollon taksat.

YTV:llä on jätteen vastaanottoa varten Ämmässuon jätekeskus ja kolme jäteasemaa. Ämmässuolla läjitetään sekajätettä kaatopaikalle, käsitellään biojätettä kompostointilaitoksessa sekä vastaanotetaan erilaisia hyötyjätejakeita. Ämmässuo on ainoa pääkaupunkiseudulla käytössä oleva sekajätteen läjitykseen käytetty kaatopaikka ja siellä käsitellään vuodessa lähes 300 000 tonnia sekajätettä. Vuodesta 2014 lähtien poltetaan pääosa sekajätteestä Vantaan Energian omistamassa arinapolttolaitoksessa, jolla tuotetaan sähköä ja kaukolämpöä. Jätteenkuljetuksen järjestäminen kilpailutetaan joka viides vuosi erikseen jaetuilla alueilla. Lisäksi YTV Jätehuolto kerää erilaisia ongelmajätteitä ja sopimusperusteisesti tuottajavastuun piirissä olevia jättejakeita sekä harjoittaa opastus- ja valistustoimintaa erityisesti jätteen synnyn ehkäisemisestä.

Joukkoliikennetehtävän perusteella YTV vastaa seutuliikenteen järjestämisestä. Se käsittelee reittien ja aikataulujen suunnittelun sekä liikennepalvelujen hankinnan ostamalla liikennepalvelut kilpailutetuilta urakoitsijoilta. Seutuliikenne koostuu kuntarajat ylittävästä linja-autoliikenteestä ja rautatieliikenteestä pääkaupunkiseudulla. Seutuliikenteeseen kuuluu myös sopimusten perusteella osa seudun ulkopuolelta seudulle ulottuvasta linjaliikenteestä (ns. U-liikenne). YTV hankkii linja-autoliikennepalvelut hankintalain mukaisesti kilpailuttamalla ostopalveluna ja lähijunapalvelut VR:ltä. Sopimusperusteisesti YTV järjestää lisäksi Espoon, Kauniaisten ja Vantaan sisäisen joukkoliikenteen sekä osan Keravan ja Kirkkonummen joukkoliikenteestä.

Vuonna 2007 YTV:n joukkoliikennettä koskevat toimintatulot olivat 199,5 milj. euroa, josta lipputulosten osuus oli 110,6 milj.

euroa ja kuntien maksuosuus yhteensä 83,6 milj. euroa.

Helsingin kaupungin liikennelaitos (HKL) on vastannut Helsingin sisäisen joukkoliikenteen järjestämisestä. Se tuottaa itse metro- ja raitiovaunupalvelut ja hankkii linja-autoliikennepalvelut kilpailuttamalla ostopalveluna.

YTV huolehtii koko pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmän ja alueensa joukkoliikenteen suunnittelusta. YTV ja sen jäsenkunnat vastaavat yhdessä pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen pitkän aikavälin strategisesta suunnittelusta. Lisäksi YTV määrittelee alueen liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteita ja suuntaa liikennepolitiikkaa pidemmällä aikavälillä laatimalla pitkän aikavälin suunnitelmia. YTV laatii myös seudun joukkoliikennesuunnitelman, joka on useamman vuoden ajanjaksolle ulottuva joukkoliikenteen palvelutasoa koskeva suunnitelma. Sopimuksen perusteella YTV laatii myös Espoon ja Vantaan sisäisen joukkoliikenteen suunnitelmat. YTV suunnittelee järjestämässä liikenteen reitit ja aikataulut suunnitelmien perusteella.

YTV päättää lain perusteella pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmästä sekä seudullisen liikenteen lippujen hinnoista. Sopimuksen perusteella YTV päättää myös Espoon, Kauniaisten ja Vantaan sisäisen liikenteen lippujen hinnoista.

Helsingin kaupunki päättää Helsingin sisäisen liikenteen lippujen hinnoista.

YTV seuraa ja tutkii YTV-lain ja ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaisesti ilmanlaatua pääkaupunkiseudulla ja sopimuksen perusteella myös Uudenmaan ympäristökeskuksen alueella. Lisäksi YTV on ottanut sopimusperusteisesti hoitaakseen pääkaupunkiseudun energialaitoksien ja Helsingin sataman ympäristölupien edellyttämän ilmanlaadun tarkkailun. YTV tiedottaa päivittäin ilmanlaadusta tiedotusvälineille ja omilla verkkosivuillaan. Ilmanlaadun nopeasta heikkenemisestä tiedotetaan ilmansuojelun varautumistoimia varten viranomaisille.

Pääkaupunkiseudun aluetta koskevan selvitys-, tutkimus-, suunnittelu- ja valmistelutehtävän perusteella YTV:n painopisteenä on ollut ilmanlaadun seuranta, ilmansuojelu, ilmastomuutoksen hillintä, asumisen ja maan-

käytön yhteistyön kehittäminen, seudullisen perusrekisteriin pohjautuvan tietopalvelun kehittäminen ja materiaalivirtojen seuranta. Tehtävien hoito on perustunut kuntien kanssa tehtyihin sopimuksiin tai kuntien päätöksiin. YTV tuottaa muun muassa tietoa seudun asumisesta, työpaikkakehityksestä, työpaikkaliikenteestä, asuntomarkkinoista ja rakennusmaavarannoista.

Pääkaupunkiseudun kuntien päätökset
YTV:n toiminnan jakamisesta

Espoo, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungit ovat sopineet osaltaan YTV:n jakamisesta kahdeksi kuntayhtymäksi. YTV:n joukkoliikenteeseen liittyvät tehtävät olisi tarkoitus siirtää perustettavalle uudelle Helsingin seudun liikennekuntayhtymä- nimiselle kuntayhtymälle, jolle Helsingin kaupunki siirtää HKL:n joukkoliikenteen suunnittelua ja palvelujen hankkimista koskevan toiminnan. Helsingin kaupungin omistukseen jää edelleen metro- ja raitiovaunutoiminta.

YTV:n jätehuoltoa sekä ilmansuojelua ja Helsingin seutua ja ympäristöä koskevan tiedon tuottaminen, seuranta ja tutkimusta koskevat tehtävät siirretään toiselle kuntayhtymälle, jolle Espoon, Kauniaisten, Vantaan ja Helsingin kaupungit siirtävät vesihuollon järjestämisen. Kuntien omistuksessa oleva vesihuolto-omaisuus, joka käsittää vesi- ja viemäriverkoston niihin liittyvine laitoksineen (vedenpuhdistamot, pumppaamot, vesitornit, paineenkorotusasemat, viemäri-vesipumppaamot, puhdistamot ja meriviemäri) sekä Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n osakkeet (Päijännetunneli) siirretään liiketoimintakaupalla uudelle kuntayhtymälle.

1.2 Kansainvälinen vertailu

Kansainvälinen vertailu on tehty sillä perusteella, millaista sääntelyä suurilla kaupunkiseuduilla on jätehuollon ja joukkoliikenteen järjestämisestä.

Ruotsi

Ruotsissa julkisen liikenteen järjestämiseen liittyvistä tehtävistä vastaavat maakäräjät, joita on 18. Maakäräjien valtuustot valitaan

suorilla vaaleilla. Niiden vastuulla on julkisen liikenteen lisäksi muun muassa terveyden- ja sairaanhoito.

Maakäräjät vastaavat myös Tukholman seudun joukkoliikenteen järjestämisestä. Tukholman läänin maakäräjien seutusunnittelu- ja liikennetoimisto RTK (Stockholms läns landsting, Regionplane- och trafikkontoret) vastaa läänin alueella seutusunnittelusta ja seudullisesta kehittämisestä ja seudun ympäristökysymyksistä, luonnonsuojelusta ja energiahuoltoa koskevista kehittämisasioista.

Tukholman seudun julkinen liikenne rahoitetaan puoliksi verovaroilla ja puoliksi lipputuloilla. Maakäräjät omistaa liikenneyhtiöt Storstockholms Lokaltrafik Ab:n (SL) ja Waxholmsbolaget Ab:n. SL päättää liikenteen laajuudesta ja se omistaa joukkoliikenteen infrastruktuurin, kuten pysäkit ja metroasemat. Varsinaista liikennettä hoitavat yksityiset yritykset. Waxholmsbolaget Ab vastaa lähinnä saaristoliikenteestä.

Ruotsissa on käynnissä läänien ja maakäräjien tehtäviin liittyviä kokeiluja (Skånessa ja Länsi-Götanmaalla), jotka koskevat myös joukkoliikennettä. Kokeilulainsäädäntö on voimassa vuoden 2010 loppuun asti. Näillä alueilla joukkoliikenteen järjestämistä vastuu jakautuu puoliksi kuntien ja valtion kesken. Esimerkiksi Länsi-Götanmaan seutuorganisaatio (Västra Götalandsregionen) päättää muun muassa myös seudun liikenneinvestoinneista. Sen ja Länsi-Götanmaan kuntien omistama Västtrafik järjestää joukkoliikenteen, päättää taksoista ja lipuista ja kehittää informaatiojärjestelmiä. Liikenne järjestetään kilpailutuksen kautta ostopalveluina. Västtrafik on Ruotsin toiseksi suurin joukkoliikenneorganisaatio.

Tanska

Kööpenhaminan metropolialueeseen kuuluu 1,6 miljoonaa asukasta. Pääkaupunkiseudun ja Själlannin seutujen liikennettä koskee liikenneyhtiöistä annettu laki (Lov om Trafikselskaber). Pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen hoitaa liikenneyhtymä Trafikselskabet Movia. Movian vastuulla ovat julkinen bussiliikenne, taksojen ja lippujärjestelmän vahvistaminen, julkisen liikenteen koor-

dinointi ja suunnittelu, vammaisten palveluliikenteen järjestäminen ja yksityiset radat. Lain perusteella liikenne- ja energiaministeriö voi vahvistaa periaatteet julkisen liikenteen lipputulosten jakamisesta liikenneyhtiöiden ja raideliikenteen harjoittajien välillä, silloin kun raideliikenne perustuu valtion kanssa tehtyyn sopimukseen.

Movian seutuliiikenteen bussireittien ja yksityisten raideyhteyksien käyttö- ja hallintokustannukset katetaan kuntien ja seutujen tuelle ja vajaa puolet lipputulolla. Movian lisäksi joukkoliikennettä hoitavat Kööpenhaminan alueella Metroselskapet I/S, joka vastaa metron rakentamisesta ja liikenteen tilaamisesta ja valvonnasta ja lisäksi liikennettä hoitaa valtion rautatieyhtiö DSB. Metroyhtiöstä Kööpenhaminan kaupunki omistaa 50 prosenttia ja valtio 41,7 prosenttia ja Frederiksbergin kunta 8,3 prosenttia. Metron liikennöinnistä ja kunnossapidosta vastaa Metro Service A/S, jonka omistavat kaksi kansainvälistä joukkoliikenteen operaattoriyri-tystä.

Norja

Suur-Oslon alueeseen kuuluu 43 kuntaa ja alueella asuu 1,3 miljoonaa asukasta, joista Oslolla 0,57 miljoonaa asukasta. Oslon kaupunki on sekä kunta että hoitaa maakäräjille (fylkeskommun) kuuluvat tehtävät. Muut Suur-Oslon alueeseen kuuluvat kunnat kuuluvat Akershusin maakäräjien alueeseen.

Joukkoliikenteen tarjontavelvoite on lakisääteinen (Lov om samferdselstjenester). Suur-Oslon alueella joukkoliikennepalveluiden kilpailutuksen ja lähijunaliikenteen sopimuksista vastaa Ruter AS-niminen yhtiö, jonka omistavat Oslon kaupunki 60 prosenttia ja Akershusin maakäräjät 40 prosenttia.

Maakäräjät on vastuussa toisen asteen koulutuksesta, hammashoidosta, alueellisesta liikenneinfrastruktuurista ja joukkoliikenteen järjestämisestä. Akershus on ottanut lisäksi vastuulleen alueen ilmastomuutoksen torjuntaan liittyvät tehtävät. Kaupungin joukkoliikenteen tarjonta on laajempi kuin lakisääteisesti on määritetty.

Norjassa jätteenkäsittely on jätelain (Lov om vern mot forurensning og om avfall) mukaan kuntien tehtävä. Kuntien yhteistoi-

minta jätteen käsittelyssä perustuu sopimukseen.

Yhdistynyt kuningaskunta

Suur-Lontoon alueen yhteistyöstä säädetään lailla (Greater London Authority Act). Suur-Lontoon alue koostuu 32 kunnasta (borough) sekä Lontoon Citystä (City of London).

Lontoolla on kaksitasoinen hallinto. Suur-Lontoon yhteinen hallintoelin on Greater London Authority (GLA) ja sen ylintä päätösvaltaa käyttää 25-jäseninen valtuusto (London Assembly). GLA:n toimintaa johtaa vaaleilla valittu pormestari.

GLA:n tehtävät ovat liikenne, poliisi ja palo- ja elinkeinopolitiikka, strateginen maankäytön suunnittelu, terveydenhuolto, ympäristö ja kulttuuri. Vuodesta 2007 lähtien GLA:n tehtävänä ovat ilmastonmuutoksen torjuntaa ja energiaa koskevat tehtävät. GLA:n tehtävänä on muun muassa Suur-Lontoon ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutumisen strategiatyö. Ympäristötehtäviin kuuluvat mm. erilliset ilmanlaatu-, jätehuolto-, melu-, luonnon monimuotoisuus- ja energiastrategiat.

Vuonna 2000 perustettu liikenneorganisaatio Transport for London (TfL) vastaa kaupunkiseudun liikennejärjestelmästä. TfL:n tehtävänä on toteuttaa Lontoon liikennestrategia ja järjestää liikennepalvelut koko pääkaupunkiseudulle. Se vastaa linja-autoliikenteestä ja paikallisesta raide- ja metrolinjalta. TfL on myös vastuussa ruuhkamaksujen järjestämisestä, pääväylien ylläpidosta, liikennevaloista, takseja koskevasta sääntelystä, esteettömyyden parantamisesta liikuntarajoitteisille käyttäjille ja kevyen liikenteen ja pyöräilyn edellytysten parantamisesta. TfL hallinto perustuu Suur-Lontoota koskevaan lainsäädäntöön (GLA Act) ja tytäryhtiöitä koskevaan lainsäädäntöön (Companies Act 2006).

1.3 Nykytilan arviointi

YTV:n hallintorakenteesta sekä kuntien osuuksista sen varoihin ja vastuisiin on säädetty lailla ja hallintorakennemuutokset edellyttävät aina lain muuttamista. Uusien jäsen-

kuntien mukaantulo on vaikeaa, koska se edellyttää lainmuutosta ja sitoutumista lakisääteiseen yhteistoimintaan. YTV on sopimusperusteisesti laajentanut toimintaansa uusiin kuntiin. Näillä kunnilla ei ole edustusta YTV:n toimielimissä.

Pääkaupunkiseudun kuntien sovittua YTV:n toiminnan jakamisesta sekä uusien kuntayhtymien perussopimuksissa noudatettavista periaatteista ja kuntayhtymille annettavista uusista tehtävistä Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annettua lakia tulee muuttaa. Samalla voidaan arvioida, voitaisiinko nykyistä sääntelyä purkaa ja mahdollistaa uusien kuntien liittyminen yhteistoimintaan.

Joukkoliikenteen suunnittelu erikseen kuntien sisäisessä liikenteessä ja seutuliikenteessä ei ole tarkoituksenmukaista. Alueen joukkoliikennepalveluja tulee kehittää ja suunnitella kokonaisuutena. Muille kunnille tulisi mahdollistaa kuntayhtymien jäsenyys vapaaehtoiselta pohjalta. Varsinkin Helsingin seudun joukkoliikenteen suunnittelussa olisi tarvetta saada mukaan uusia kuntia.

Pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelman 2007 (PLJ 2007) jälkiarvioinnissa on todettu, että liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisaikana olisi tarvetta laajentaa koko Helsingin seudun 14 kuntaan, koska seudulla käydään työssä yhä kauempaa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tarkoituksena on jakaa YTV:n tehtävät kahdelle kuntayhtymälle ja joustavoittaa yhteistoiminnan sääntelyä siten, että Helsingin seudun sekä alueen muut kunnat voisivat tulla helpommin mukaan yhteistoimintaan. Helsingin kaupungin liikennelaitoksen tilaaja- ja suunnittelutoimintojen siirron tavoitteena yhteiseen kuntayhtymään on tehostaa alueen yhtenäistä liikennesuunnittelua.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annettu laki ja säädettäväksi sen sijaan pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi jätelakia ja lakia joukkoliikenteen tarkastusmaksusta.

Lailla säädettäisiin pääkaupunkiseudun neljälle kunnalle eli Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungille velvoite hoitaa yhteistoiminnassa jätehuollon järjestämiseen ja alueen joukkoliikenteen suunnitteluun sekä palvelujen hankkimiseen liittyvät tehtävät. Tehtäviä hoitaisi kaksi erillistä kuntayhtymää.

Esitys laajentaisi nykyistä yhteistoimintavelvoitetta siten, että joukkoliikenteeseen liittyvät tehtävät koskisivat seutuliikenteen lisäksi kuntien sisäistä liikennettä. Laissa ei säädettäisi enää velvoitetta huolehtia jäsenkuntien ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja suunnittelu- sekä koulutus- ja valistustehtävistä tai yhteisten asioiden hoitamista palveluvasta selvitys-, tutkimus-, suunnittelu- ja valmistelutyöstä. Kuntien perussopimuslinjauksien mukaisesti nämä olisivat edelleen kuntayhtymien tehtävänä.

Esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi kuntayhtymien hallinnosta tai taloudesta, vaan kunnat voisivat sopia näistä kuntayhtymien perussopimuksessa. Kuntayhtymään sovellettaisiin, mitä säädetään kuntayhtymästä kuntalain 10 luvussa. Kunnat voisivat siten halutessaan muuttaa kuntayhtymän perussopimusta ja ottaa kuntayhtymään uusia jäsenkuntia. Koska kunnat ovat jo sopineet kuntalain mukaisesti kuntayhtymän hallinnosta ja taloudenhoidosta, ei ole tarvetta säätää yhteistoiminnan ehdoista. Lailla varmistettaisiin kuitenkin yhteistoiminnan jatkuminen YTV:n nykyisissä keskeisissä lakisääteisissä tehtävissä.

Esityksessä pyritään selkeyttämään myös hankintalainsäädännön soveltamista joukkoliikennetehtävästä vastaavan kuntayhtymän osalta. Kuntayhtymän hankintoihin sovellettaisiin erityisalojen hankintalakia. Joukkoliikennetehtävästä vastaava kuntayhtymä voisi antaa esityksen mukaan liikenteenharjoittajalle yksinoikeuden raitiovaunu- ja metrolikenteen harjoittamiseen 15 vuoden ajaksi.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan tulisi laatia loppuselvitys omaisuudesta, varoistaan, veloistaan ja vastuistaan sekä määrittellä kummalle kuntayhtymälle nämä siirtyisivät. Omaisuus, varat, velat ja vastuut jaettaisiin tehtäväsiirron mukaisesti ja ne

siirtyisivät lain perusteella kuntayhtymille vuoden 2010 alusta.

Kuntayhtymille siirtyvä omaisuus jaettaisiin Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan pääomaosuuksiksi kuntayhtymässä siinä suhteessa, kun kunnat ovat vastanneet Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan varoista ja veloista, jolleivät kunnat kuntayhtymän perussopimuksessa toisin sovi.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalta siirtyvään varallisuuteen sisältyy varainsiirtoverotuksen piiriin kuuluvia kiinteistöjä, maanvuokrasopimuksia, rakennuksia, kiinteistöosakeyhtiön osakkeita sekä Ekokem Oy:n osakkeita. Kunta ja kuntayhtymä ovat varainsiirtoverolain (931/1996) 10 §:ssä vapautettu suorittamasta varainsiirtoveroa kiinteistön saannosta. Verovapaus ei koske välillisesti, osakeyhtiön kautta omistetun kiinteistön saantoa, vaan kuntayhtymä on velvollinen suorittamaan 1,6 prosentin varainsiirtoveron sen omistukseen siirtyvien kiinteistöosakeyhtiön osakkeiden käyvästä arvosta. Sama koskee muita osakkeita kuin kiinteistöosakkeita. Järjestelyn tavoitteet huomioon ottaen ei ole tarkoituksenmukaista kohdistaa siirtoon varainsiirtoverokustannusta. Lain siirtymäsäännökseen otettaisiin säännös, jolla vastaanottavat kuntayhtymät vapautettaisiin suorittamasta varainsiirtoveroa edellä mainituista omaisuudensiirroista. Koska Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta tai vastaanottavat kuntayhtymät eivät itse harjoita liiketoimintanaan liikennöintiä tai jätehuoltoa, verovapaus ei loukkaisi verotuksen neutraliteettiperiaatteita. Kiinteistöyhtiöiden osakkeiden verovapaus edellyttäisi neutraalisuussyistä kuitenkin, että asianomainen kiinteistö on välittömästi ja pääasiassa ollut yhteistyövaltuuskunnan käytössä.

Jätelakia ja Joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annettua lakia muutettaisiin korvaamalla viittaukset Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaan viittauksella asianomaiseen tehtävää hoitavaan kuntayhtymään.

Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian syksyllä 2009 kuitenkin siten, että muita säännöksiä kuin loppuselvityksen laatimista koskevaa säännöstä sovelletaan vuoden 2010 alusta. Pääkaupun-

kiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annettua lakia sovellettaisiin kuitenkin sen toimintaan vuoden 2009 loppuun saakka. Muut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta lukien.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Erillisen joukkoliikenneviranomaisen perustaminen mahdollistaa käytännössä alueen muiden kuntien liittymisen kuntayhtymään. Tämä tehostaa alueen liikennejärjestelyjen suunnittelua ja kustannustehokkaiden joukkoliikennepalvelujen järjestämistä. Yhteistoiminta vähentää päällekkäistä suunnittelua ja edesauttaa sisäisten linjojen ja seutulinjojen yhteensovittamista ja muuta liikennepalveluyhteistyötä.

Ehdotettu varainsiirtoverovapautta koskeva siirtymäsäännös merkitsee, että valtio luopuu arviolta 400 000 euron määräisestä verotuotosta. Vastaanottavien kuntayhtymien rahoitusasema paranisi vastaavasti. Esityksellä ei olisi muita valtiontaloudellisia vaikutuksia.

YTV:n tehtävien jakaminen kahdelle kuntayhtymälle edellyttää YTV:n omaisuuden jakamista. Esityksessä ehdotetaan, että YTV:n seutukokous päättäisi loppuselvityksessä omaisuusjaosta.

Suurin osa jätehuollon YTV:n omaisuudesta koostuu jätehuoltoa palvelevasta omaisuudesta, josta pääosa on kiinteistöjä tai vuokratu-ja alueita sekä niillä olevia rakennuksia, rakennelmia, laitteistoja ja laitteita. Vähäinen osa kiinteistöistä on vuokrattu muille toiminnanharjoittajille. Lisäksi YTV:llä on jätehuoltoon liittyvää irtainta omaisuutta kuten ajoneuvoja ja työkoneita, jätteenkeräysastioita ja kalustoa, vaakalaitteistoja, kaasunke-räyslaitteistoja ja soihtupolttimia, mittalaitteita ja -putkistoja, työkaluja, toimistokalusteita sekä jätehuoltoa palvelevia tietotekniikkajärjestelmiä ja laitteita. Jätehuolto-omaisuuden tasearvo on noin 150 miljoonaa euroa ja uushankinta-arvo kiinteistöineen 250 – 350 miljoonaa euroa. Tämän omaisuuden osalta on selvää, että se siirtyy jätehuollosta vastaavalle kuntayhtymälle.

Liikenteen hoitoa palvelevan omaisuuden pääosa koostuu tietotekniikkajärjestelmistä ja

-laitteista, joista merkittävin on matkakortti-järjestelmä ajoneuvolaitteineen. Liikenteen omaisuuden tasearvo on noin 8 miljoonaa euroa ja uushankinta-arvo ilman käytössä olevia matkakortteja noin 30 miljoonaa euroa. Tämä omaisuus siirtyy joukkoliikenteestä vastaavalle kuntayhtymälle.

Seutu- ja ympäristötietoa palveleva omaisuus koostuu ilmanlaadun mittauslaitteistoista sekä tietotekniikkajärjestelmistä. Omaisuuden arvo taseessa on noin 0,3 miljoonaa euroa ja uushankinta-arvo 1,7 miljoonaa euroa. Tämä omaisuus siirtyy jätehuollosta vastaavalle kuntayhtymälle.

YTV:n keskushallinnon omaisuuden tasearvo on noin 12 miljoonaa euroa. Omaisuus koostuu toimistokalusteiden ja -laitteiden lisäksi päätoimipisteen toimitiloista (kiinteistö-osakeyhtiön osakkeet) sekä tietotekniikkalaitteistoista ja ohjelmista. Lisäksi YTV:llä on noin 10 prosentin osuus Ekokem Oy Ab:n osakekannasta. Tämä omaisuus palvelee kaikkea toimintaa, eikä omaisuuden jakoa voida määritellä tehtäväsiirron perusteella. Ekokem Oy Ab:n osakkeet siirtyvät jätehuollosta vastaavalle kuntayhtymälle. Muutoin jaosta on päätettävä loppuselvityksessä.

Mahdollisuus antaa raitiovaunu- sekä metrolinjojen osalta liikenteenharjoittajalle yksinoikeus 15 vuoden ajaksi turvaa meneillään olevien suurten raitiovaunukalustohankintojen ja metron automatisoinnin rahoituksen.

3.2 Vaikutukset hallintoon

YTV:tä koskevan lain kumoaminen ja uuden lain säätäminen siltä pohjalta, että uusien kuntayhtymien hallinnon ja talouden järjestäminen jää kuntien sopimuksien ja kuntalain varaan, mahdollistaa kuntayhtymän hallinnon järjestämisen monella eri tavalla. Uusien jäsenkuntien mukaantulosta voidaan sopia ilman lainmuutoksia.

Kunnat ovat päättäneet kuntayhtymien hallinnon järjestämisestä siten, että kuntayhtymien ylintä päätösvaltaa käyttää yhtymäkokous. Kunnat voisivat sopia jatkossakin kuntayhtymien hallinnon järjestämisestä kuntalain mukaisesti.

Pääkaupunkiseudun kunnat ovat sopineet, että jätehuollosta vastaavaan kuntayhtymään liitetään kaupunkien vesihuoltolaitosten toi-

minta ja vesihuolto-omaisuus. Kuntayhtymä hoitaa edelleen sopimusperusteisesti koko Kirkkonummen kunnan jätehuollon. Lisäksi sen vastattavaksi siirtyvät muun muassa Espoon kaupungin kanssa tehdyt sopimukset käyttöveden toimittamisesta ja jätevesien käsittelystä. Kirkkonummen kunta on ilmoittanut halukkuutensa liittyä kuntayhtymän jäseneksi. Pääkaupunkiseudun kunnat ovat ilmoittaneet, että kuntayhtymän jäsenpohjan laajentaminen selvitetään sen jälkeen, kun uuden kuntayhtymän toiminta on saatu vaikiinnutetuksi.

Pääkaupunkiseudun kunnat ovat sopineet Keravan ja Kirkkonummen kuntien kanssa, että ne liittyvät perustettavan liikennekuntayhtymän jäseniksi vuoden 2010 alusta lukien. Muiden Helsingin seudun kuntien mukaantuloa kuntayhtymän jäseneksi selvitetään myöhemmin kuntayhtymän toiminnan käynnistyttyä.

3.3 Ympäristövaikutukset

Uuden joukkoliikenneorganisaation perustaminen tarkoittaa, että seudun liikenteen suunnittelu tapahtuu yhdessä organisaatiossa. Joukkoliikenteen yhtenäinen suunnittelu auttaa tehostamaan linjastojen käyttöä ja toimivuutta, mikä osaltaan kasvattaa joukkoliikenteen osuutta kokonaisliikenteestä ja siten vähentää henkilöautoliikenteen suhteellista osuutta. Tällä on suoria positiivisia vaikutuksia liikenteen päästöihin.

Tehtävien siirto ei vaikuttaisi YTV:n vastuisiin tai esimerkiksi ympäristölupien ehtojen täyttämismuutoksiin. YTV:n vastuut ja ympäristöluvut siirtyvät lailla tehtävää hoitavalle kuntayhtymälle. Siirtyvän omaisuuden ja vastuiden jako määräytyisi esityksen perusteella samalla tavoin kuin kuntien vastuu YTV:n toiminnasta. Kunnat voisivat sopia asiasta toisinkin. Kuntalain perusteella kunnat vastaavat kuntayhtymän sellaisten menojen rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuksi.

3.4 Yritysvaikutukset

Tarkoitus on, että YTV:n ja HKL:n nykyiset sopimukset siirretään uusille kuntayhty-

mille sopimuksien siirtolausekkeiden tai erillisten neuvottelujen perusteella.

Joukkoliikenteestä tai jätehuollosta vastaavalla kuntayhtymällä ei tule olemaan omaa kuljetuskalustoa, vaan se hankkii palvelut julkisista hankinnoista annettujen lakien mukaisesti kilpailuttamalla.

Joukkoliikenteen osalta metro- ja raitieliikenne jää edelleen Helsingin kaupungin hoidettavaksi. Esityksen mukaan kuntayhtymä voisi hankkia metro- ja raitiovaunuliikennepalvelut myöntämällä liikenteenharjoittajalle yksinoikeuden harjoittaa liikennettä 15 vuoden ajaksi. Tämä ei aiheuta kilpailuneutraliteettiongelmaa, koska näissä palveluissa ei ole markkinoita.

Junaraideliikenne jäisi VR Osakeyhtiön hoidettavaksi. Näissä palveluissa ei ole tällä hetkellä muita tarjoajia. Joukkoliikenteestä vastaavan kuntayhtymän on sovittava Helsingin kaupungin ja VR:n kanssa näiden palvelujen järjestämisestä. Tulevaisuudessa tämän osalta voi tulla muutoksia, jos hallitusohjelman mukaisesti tehtävä selvitys mahdollisuuksista kilpailuttaa rautateiden henkilöliikennettä erityisesti pääkaupunkiseudun työskäytäntialueella muuttaa tilannetta.

Koko aluetta koskevan joukkoliikenteen suunnittelusta ja tilaamisesta vastaavan kuntayhtymän perustaminen merkitsee aikaisempaa suuremman tilaajan syntymistä, jolla voi olla vaikutusta linja-autoliikennemarkkinoihin. Linja-autoliikenne on toimialana varsin keskittynyt. Käytännössä kilpailuttamisella voi olla vaikutuksia pienten yritysten mahdollisuuksiin tuottaa palveluja.

YTV on jakanut toiminta-alueensa urakka-alueisiin, joilla jätteiden kuljetus kilpailutetaan viiden vuoden välein. Lisäksi kaatopaikka-alueella YTV on hankkinut tarvittavat konepalvelut pääosin kilpailuttamalla ne yksityisten koneurakoitsijoiden kesken. Käytäntöihin ei ole tarkoitus tehdä muutoksia.

3.5 Vaikutukset henkilöstön asemaan

YTV:n palveluksessa on noin 350 henkilöä. Tarkoitus on, että YTV:n liikenteen tulosalueella työskentelevät henkilöt ja osa yleishallinnossa työskentelevistä henkilöistä siirtyisivät uuden joukkoliikenteestä vastaavan kuntayhtymän palvelukseen. YTV:n jäte-

huollon ja seutu- ja ympäristötiedon tulosalueilla työskentelevät henkilöt sekä muut yleishallinnon työntekijät siirtyisivät jätehuollosta vastaavan kuntayhtymän palvelukseen. Joukkoliikenteestä vastaavan kuntayhtymän palvelukseen siirtyy arvion mukaan YTV:stä 160 henkilöä ja Helsingin kaupungin liikennelaitoksesta 160 henkilöä. Liikennelaitoksen palvelukseen jää noin 1 000 henkilöä.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että henkilöstö siirtyy uusien kuntayhtymien palvelukseen tehtäväsiirron mukaisesti. Tehtäväsiirto katsottaisiin työ sopimuslain (55/2001)1 luvun 10 §:n ja kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) 25 §:n mukaiseksi liikkeen luovutukseksi. Henkilöstö siirtyisi siten niin sanottuina vanhoina työntekijöinä uusien kuntayhtymien palvelukseen eikä työnantajalla olisi oikeutta irtisanoa palvelusuhdetta siirron perusteella. Työnantajan vaihtuminen ei vaikuttaisi henkilöstön palkka-, loma- tai eläke-etuuksiin.

Henkilöstön siirtoa koskevat asiat tulee käsitellä henkilöstön kanssa yhteistoimintamenettelyssä työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (449/2007) mukaan.

4 Valmistelu

Lainvalmisteluun on ryhdytty pääkaupunkiseudun kuntien aloitteesta. Valtiovarainministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien sekä YTV:n edustajista koottu työryhmä valmisteli luonnoksen hallituksen esitykseksi. Työryhmä on kuullut työnsä aikana Keravan ja Kirkkonummen kunnan sekä YTV:n ja HKL:n henkilöstöjärjestöjen edustajia.

Kirkkonummen kunta piti kuulemisessa tärkeänä, että kunnan nykyiset sopimukset siirtyvät velvoitteineen uudelle kuntayhtymälle. Kirkkonummi ei ole tulossa ensi vaiheessa jäseneksi jätehuollosta vastaavaan kuntayhtymään, mutta Kirkkonummi haluaa, ettei sopimusperusteista yhteistoimintaa muuteta. Kirkkonummi ei halunnut, että laissa säädettäisiin kunnalle velvoite olla mukana joukkoliikenteestä vastaavassa kuntayhtymästä.

Keravan kaupunki esitti kuulemisessa, että Keravan kaupunki tulisi saattaa tasavertaiseen asemaan muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa. Koska laissa ei säädetä kuntayhtymien hallinnon järjestämisestä (esimerkiksi äänivallasta), tasavertaisuus tarkoittaisi, että Keravallekin säädettäisiin velvoite olla joukkoliikenteestä vastaavan kuntayhtymän jäsenenä. Koska kunnat ovat jo sopineet kuntayhtymän perussopimuksesta eikä Keravan kaupungin asema kuntayhtymän jäsenkuntana käytännössä muuttuisi, laissa ei ehdoteta säädettäväksi Keravalle velvoitetta olla kuntayhtymän jäsenenä. Valmistelussa ei ole katsottu olevan perusteita säätää Keravan ja Kirkkonummen asemasta eri tavalla. Tällaisesta säätämisestä ei olisi Keravalle hyötyä eikä pakkojäsenyyteen olisi pelkästään Keravan osalta perusteita. Jotta kuntayhtymään liittyisi tulevaisuudessa uusia kuntia, pidettiin tärkeänä, että sääntelyn tarkoituksena on lähinnä purkaa YTV:n nykyinen sääntely ja välttää erityissääntelyä. Tältä osin ei tule luoda käytäntöä, jonka mukaan jäsenyys merkitsi samalla pakkojäsenyyttä. Kuntayhtymän toiminnan tulisi jatkossa perustua muiden kuntayhtymien tapaan kuntalain säännöksiin.

Henkilöstön edustajat pitivät esitettyjä lain-säädäntöratkaisuja hyvinä. Henkilöstöjärjestöt katsoivat, että pääosin siirtyvät henkilöt ovat selvillä, mutta keskushallinnossa toimivien osalta toivottiin nopeasti käytännön linjauksia. Henkilöstöjärjestöt pitivät hyvänä, että uusien kuntayhtymien toimintapolitiikkana on, ettei ketään irtisanoa tuotannollisilla ja taloudellisilla irtisanomisperusteilla.

Hankintalainsäädännön soveltamista koskevat säännökset on laadittu yhteistoiminnassa työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Hallituksen esitys on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistelemaan joukkoliikennelakia, joka korvaisi nykyisen henkilöliikennelain. Joukkoliikennelaki liittyy kiinteästi rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston

asetuksen (EY no 1370/2007) täytäntöönpanoon. Tarkoitus on, että joukkoliikenteestä vastaava kuntayhtymä toimisi asetuksen mukaisena viranomaisena ja muun muassa myöntäisi alueen liikennöintiä koskevat reit-

ti- ja kutsuliikenneluvat. Hallituksen esitys annetaan kevätistuntokaudella 2009. Esitykset on sovitettu yhteen keskenään.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin yhteistoimintavelvoitteesta ja lain alueellisesta soveltamisesta. Lakia sovellettaisiin Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien velvollisuuteen hoitaa tehtäviä yhteistoiminnassa. Tältä osin se vastaisi velvoittavuudeltaan nykyistä YTV-lakia. Muiden kuntien mahdollisuudesta tulla vapaaehtoisesti mukaan säädettäisiin 5 §:ssä.

Keravan kaupunki sekä Kirkkonummen kunta ovat jo osaltaan hyväksyneet Helsingin seudun liikennekuntayhtymän perussopimuksen, joten ainakin nämä kunnat tulevat mukaan tähän kuntayhtymään. Näiden kuntien osalta ei kuitenkaan ole samanlaista tarvetta säätää yhteistoimintavelvoitteesta kuin muille Pääkaupunkiseudun kunnille. Keravan kaupungin toivetta tulla velvoitetuksi kuntayhtymän jäseneksi on käsitelty aiemmin tässä esityksessä valmistelua kuvaavassa kohdassa.

2 §. Jätehuoltotehtävä. Pykälässä säädettäisiin nykyistä YTV-lakia vastaavasti, että pääkaupunkiseudun kuntien tulisi yhteistoiminnassa järjestää alueen jätehuolto. Jätehuollon järjestämisellä tarkoitettaisiin jätelaissa kunnille säädettyjä tehtäviä lukuun ottamatta valvontaa koskevia ympäristönsuojelutehtäviä. Jätelain mukaan kunnan on järjestettävä asumisessa syntyneen ja siihen rinnastettavan jätteen kuljetus sekä tällaisten jätteiden hyödyntäminen ja käsittely sekä päätettävä jätehuoltomääräyksistä.

Jätehuollon järjestämiseksi kuntien tulisi perustaa kuntayhtymä, jonka hallinnon ja talouden järjestämisessä olisi voimassa, mitä

säädetään kuntalaissa kuntayhtymästä. YTV on ollut erityinen julkisoikeudellinen oikeushenkilö, johon on sovellettu vain osittain kuntayhtymää koskevia säännöksiä. Pääkaupunkiseudun kunnat ovat sopineet hallinnon järjestämisestä perussopimuksessa eikä siitä ole tarvetta säätää kuntalaista poikkeavasti.

Kuntalain 78 §:n mukaan kuntien on kuntayhtymän perussopimuksessa sovittava muun muassa seuraavista asioista:

1) kuntayhtymän päätöksenteon järjestämisestä;

2) kuntayhtymän toimielinten jäsenten tai yhtymäkokousedustajien lukumäärästä ja äänivallan perusteista;

3) mahdollisen yhtymäkokouksen tehtävistä ja toimivallasta;

4) kuntayhtymää edustavasta ja edunvalvonnasta vastaavasta toimielimestä ja nimenkirjoittajista;

5) jäsenkuntien osuudesta kuntayhtymän varoihin ja vastuusta sen veloista sekä muista kuntayhtymän taloutta koskevista asioista;

6) kuntayhtymästä eroavan jäsenkunnan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien asemasta;

7) kuntayhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksesta; sekä

8) kuntayhtymän purkamisesta ja loppuselvityksen suorittamisesta.

Jätehuollosta vastaava kuntayhtymä toimisi ehdotetun 8 §:n mukaan YTV:n seuraajaorganisaationa.

3 §. Joukkoliikenne. Pykälässä säädettäisiin pääkaupunkiseudun kuntien joukkoliikennettä koskevasta yhteistoimintavelvollisuudesta. Yhteistoimintavelvoitteeseen kuuluisi vastata pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmän (PLJ) ja joukkoliikennettä koskevien suunnitelmien laadinnasta, joukkoliikenteen liikennepalveluiden suunnittelusta ja hankinnasta ja joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmästä sekä taksoista.

Valmisteilla olevan joukkoliikennelain mukaan joukkoliikenteestä vastaavan kuntayhtymän tehtävänä olisi tehdä joukkoliikenteen palvelutasosuunnitelma ja se toimisi toimialueellaan reitti- ja kutsuliikennelupaviranomaisena, jolla olisi oikeus päättää alueen sisäisestä reitityksestä. Muulla alueella toimivaltaisena viranomaisena toimisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Siltä osin kuin kuntayhtymään liittyy vapaaehtoiselta pohjalta uusia kuntia, kuntayhtymän jäsenyys ei vielä merkitsisi joukkoliikennelain mukaisten viranomaistehtävien siirtymistä.

Esitys muuttaisi nykytilannetta siten, että kuntayhtymällä olisi suoraan lain perusteella joukkoliikennetehtävä eikä sen tarvitsi sopia kuntien kanssa erikseen yksinomaan sen kunnan alueella tapahtuvasta joukkoliikenteestä. Enää ei tehtäisi eroa kunnan sisäisen ja seudullisen liikenteen suunnittelussa, vaan molempien osalta vastuu kuuluisi kuntayhtymälle. Lisäksi Helsingin kaupungin alueella tapahtuvasta joukkoliikenteestä suunnittelu- ja hankkimisvastuu siirtyisi Helsingin kaupungin liikennelaitokselta kyseiselle kuntayhtymälle. Kuntayhtymällä olisi oikeus päättää myös taksoista kokonaisuudessaan eikä ainoastaan seutuliikenteen osalta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, mitä lakia sovelletaan kuntayhtymän hankkiessa palveluja. Esityksessä esitetään, että kuntayhtymän toimintaan sovellettaisiin lakia vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (349/2007, jäljempänä erityisalojen hankintalaki).

Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää nykyistä oikeustilaa, jossa YTV on soveltanut hankintoihin hankintalakia ja HKL erityisalojen hankintalakia. Erityisalojen hankintalain 8 §:n mukaan tätä lakia sovelletaan sellaisten verkkojen rakentamiseen huoltoon, ylläpitoon sekä tarjoamukseen, joiden tarkoituksena on tarjota julkisia kuljetuspalveluita muun muassa raitioiteitse, linja-autolla tai metrolla. Kuljetuspalvelujen verkolla tarkoitetaan palvelua, jota tarjotaan viranomaisten toiminnalle asettamien ehtojen mukaisesti. Ehdot voivat koskeva liikennöitäviä reittejä, käytettävissä olevaa kuljetuskapasiteettia tai vuorotiheyttä. Kuntayhtymä tarjoaa kuljetuspalveluja suunnittelemaan joukkoliiken-

teen reittiverkolla, joten sen toimintaan voidaan soveltaa erityisalojen hankintalakia.

Sovellettavan lain valinnalla on merkitystä hankintamenettelyn valinnassa ja sidosyksikkösäännöksen soveltamisessa. Erityisalojen hankintalain mukaan voidaan käyttää hankinnassa neuvottelumenettelyä ilman erityisiä perusteita.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kuntayhtymä voisi antaa toimialueellaan liikenteenharjoittajalla yksinoikeuden harjoittaa raitiovaunu- ja metroliikennettä 15 vuoden ajaksi. Käytännössä tämä ei muuttaisi nykytilaa, jossa palveluja tarjoaa vain HKL. Markkinoita ei tällä alueella ole olemassa.

HKL on investoinut merkittävästi uuteen kalustoon sekä on automatisoimassa metroliikennettä. Toteutettavan investoinnin tehokkaanhyödyntämisen kannalta on perusteltua, että kuntayhtymä voi pitkäjänteisesti sopia raitiovaunu- ja metroliikennepalveluista. Yksinoikeus on mahdollista myöntää hankintalainsäädännönkin perusteella.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi nykytilaa vastaavasti, että kuntayhtymä voisi ottaa sopimuksella hoitaakseen joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua tarkastusmaksun perimisen myös muussa kuin alueen joukkoliikenteessä. Tämä mahdollistaisi nykykäytännön, jossa YTV on huolehtinut matkalippujen tarkastamisen VR:n kaukojunalienteessä.

4 §. Muut tehtävät. Pykälässä selvennettäisiin, että laissa tarkoitettut kuntayhtymät voisivat hoitaa muitakin tehtäviä, jos asiasta on sovittu sen perussopimuksessa. Kuntayhtymä voisi hoitaa myös jätehuoltotehtävän ja joukkoliikenteeseen liittyviä tehtäviä muiden kuntien puolesta, jos muu kunta olisi siirtänyt tehtävän hoidon kuntayhtymälle perussopimuksen mukaisesti. Tällöinkin muu kuin pääkaupunkiseudun kunta voisi perussopimuksen mukaisesti erota kuntayhtymästä eikä lakisääteinen yhteistoimintavelvollisuus koskisi kuntaa.

5 §. Muut kunnat. Pykälässä selvennettäisiin, että kuntayhtymään voisi liittyä vapaaehtoisesti myös muita kuntia. Muilla kunnilla ei kuitenkaan olisi säädettyä velvollisuutta olla kuntayhtymän jäsenenä ja ne voisivat

erota kuntayhtymästä kuntayhtymän perussopimuksessa sovittujen ehtojen mukaisesti.

6 §. Voimaantulo. Lain olisi tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen syksyllä 2009 kuitenkin siten, että lain muita säännöksiä kuin loppuselvityksen laatimista koskevaa säännöstä sovellettaisiin vuoden 2010 alusta.

7 §. Kumottava laki. Lailla kumottaisiin Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annettu laki kuitenkin siten, että lakia sovellettaisiin YTV:hen vuoden 2009 loppuun saakka sekä vuoden 2009 tilinpäätöksen ja vastuuvapauden myöntämistä koskevan asian valmisteluun ja päätöksentekoon, kunnes tilinpäätöksestä ja vastuuvapaudesta on päätetty.

Lain valmistelussa selvitettiin myös vaihtoehtoisesti, että nykyinen YTV olisi jatkanut toimintaansa nykyisellään jätehuoltotehtävän osalta. Koska kuntien tarkoitus on siirtää tälle myös vesihuollon järjestäminen ja tällä on vaikutusta kuntien pääomaosuuksiin sekä hallintoon, valmistelussa päädyttiin lain kumoamiseen. Kuntayhtymämuoto mahdollistaa toiminnan uudelleenjärjestelyn sopimuspohjaisesti, kun YTV:tä koskevat muutokset ovat edellyttäneet lainmuutosta.

8 §. Siirtymäsäännökset. Pykälässä säädettäisiin YTV:n omaisuuden jaosta ja siirrosta uusiin kuntayhtymiin.

YTV:n lain kumoaminen edellyttää YTV:n omaisuuden, varojen, velkojen ja vastuiden selvittämistä. YTV:n olisi laadittava omaisuudesta, varoista, veloista ja vastuista loppuselvitys viimeistään vuoden 2009 loppuun mennessä. Loppuselvityksessä olisi myös päätettävä, kummalle kuntayhtymälle omaisuus, varat, velat ja vastuut siirtyisivät. Loppuselvityksen muodosta ei säädettäisi laissa, vaan YTV voisi päättää muodosta itse. Loppuselvitys toimisi omaisuuden saantokirjana. Tarkoitus olisi, että esimerkiksi siirtyvät kiinteistöt eriteltäisiin tarkoin siten, että loppuselvitystä voitaisiin käyttää lainhuudon perusteena.

Omaisuutta ei jaettaisi YTV:n jäsenkunnille, vaan omaisuus, varat, velat ja vastuut siirtyisivät vuoden 2010 alusta suoraan lain perusteella uusille tehtävää hoitaville kuntayhtymille. Omaisuus ja varat ja velat jaettaisiin

tehtäväsiirron mukaisesti. Siltä osin kuin omaisuus, varat ja velat eivät olisi jaettavissa tehtäväsiirron mukaisesti, laissa säädettäisiin, että ne siirtyisivät jätehuoltotehtävästä vastaavalle kuntayhtymälle. Loppuselvityksestä päättäisi Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan ylin toimielin eli seutukokous.

Siltä varalta, että loppuselvityksen laatimisen jälkeen syntyisi epäselvyyttä omaisuuden, varojen, velkojen ja vastuiden siirtymisestä, ehdotetaan säädettäväksi, että ne siirtyisivät jätehuollosta vastaavalle kuntayhtymälle.

Siirtyvän omaisuuden, varojen ja velkojen osalta pääkaupunkiseudun kuntien osuudet uusien kuntayhtymien varoihin ja vastuihin määräytyisivät lähtökohtaisesti YTV-lain 7 §:n 2 momentin ja 9 §:n mukaisesti. YTV-lain 9 §:n mukaan jäsenkuntien osuudet yhteistyövaltuuskunnan varoihin ja velkoihin määräytyvät 7 §:n 2 momentissa tarkoitettujen viideltä edelliseltä vuodelta laskettujen suhteiden mukaan. Lain 7 §:n 2 momentin mukaan Helsingin kaupungin osuus on puolet ja muut jäsenkuntien osuus on yhteensä puolet. Muiden kuntien puolikas jaetaan asianomaisen vuoden tammikuun 1 päivän mukaisen kuntien asukkaiden lukumäärän suhteessa, kunkin osuus on kuitenkin vähintään kolme prosenttia. Kunnat voisivat kuitenkin tältäkin osin sopia kuntien osuuksista kuntayhtymien varoihin ja vastuihin toisella tavalla.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettu loppuselvitys ei korvaisi YTV:n tilinpäätöstä, vaan YTV:n nykyisten toimielinten tulisi päättää tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä. Samoin YTV:n tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajien tulisi jatkaa toimessaan, kunnes vuoden 2009 tilinpäätös olisi hyväksytty ja vastuuvapaus myönnetty. Toimintaan sovellettaisiin YTV-lakia.

Pykälän 5 momenttiin otettaisiin säännös vastaanottavien kuntayhtymien varainsiirtoverovapaudesta. Verovapaus koskisi tässä pykälässä tarkoitettuja luovutuksia. Käytännössä verovapaus koskisi lähinnä Ekokem Oy:n osakkeita sekä yhteistyövaltuuskunnan omistamia osakkeita kiinteistöosakeyhtiössä, jonka toimitiloissa yhteistyövaltuuskunta toimii.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin lupien siirtymisestä uusille kuntayhtymille tehtäväsiirron mukaisesti. YTV:llä on useita ympäristölupia sekä muita viranomaislupia, joita ei ole tarkoituksenmukaista hakea uudelleen, vaan siirtää lailla tehtäväsiirron mukaisesti. Esimerkiksi Ämmäsuon kaatopaikan ympäristölupa vastuineen ja velvoitteineen siirtyisi jätehuollon järjestämisestä vastaavalle kuntayhtymälle.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin, että YTV:n henkilöstö siirtyy tehtäväjaon mukaisesti uusien kuntayhtymien palvelukseen. Siirrosta päättäisi YTV työnantajana yhteistyössä uuden kuntayhtymän kanssa. Siirrosta on käytävä yhteistoimintaneuvottelut. YTV:n henkilöstön siirtyminen uusien kuntayhtymien palvelukseen katsottaisiin työsopimuslain ja kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain mukaiseksi liikkeen luovutukseksi. YTV:llä ei olisi siten oikeutta irtisanoa työ- tai virkasuhdetta sillä perusteella, että tehtävän hoitaminen siirtyy uudelle kuntayhtymälle. Liikkeen luovutusta koskevien säännösten mukaan henkilöstön erääntyneet palkkaetudet ja muut etuudet, esimerkiksi oikeus vuosilomaan, sitoisivat uutta työnantajaa työnantajan vaihtumisesta huolimatta.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

1.2 Laki joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momenttia esitetään muutettavaksi vain teknisesti siten, että viittaus Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntamaininta korvataan viittauksella tehtävää hoitavaan pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain 3 §:n mukaiseen kuntayhtymään.

2 §. *Tarkastusmaksun perimisoikeuden saaneiden tahojen välinen yhteistoiminta.* Pykälää esitetään muutettavaksi vain teknisesti korvaamalla YTV viittauksella uuden lain mukaiseen kuntayhtymään.

1.3 Laki jätelain 3 §:n muuttamisesta

3 §. *Määritelmät.* Pykälää esitetään muutettavaksi vain teknisesti korvaamalla YTV viittauksella uuden lain mukaiseen kuntayhtymään.

2 Voimaantulo

Laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian syksyllä 2009 kuitenkin siten, että muita säännöksiä kuin YTV:n omaisuuden loppuselvityksen laatimista koskevaa säännöstä sovelletaan vasta vuoden 2010 alusta. Muut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta lukien.

Lailla pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta kumottaisiin Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annettu laki. Lakia sovellettaisiin YTV:n toimintaan vuoden 2009 loppuun saakka. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin. Kunnat voisivat siten perustaa tarvittavat kuntayhtymät ennen lain voimaantuloa sekä valmistella kuntayhtymien päätöksenteon järjestämistä.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Pääkaupunkiseudun kuntien yhteistoimintavelvoitteesta annettava laki velvoittaisi kunnat hoitamaan jätehuollon ja joukkoliikennepalveluihin liittyviä tehtävät yhteistoiminnassa mutta jättäisi tehtävää hoitavien kuntayhtymien hallinnon järjestämisen kuntien sopimuksen varaan. Ehdotusta on arvioitava perustuslain 121 §:ssä turvatus kunnallisen itsehallinnon kannalta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulokäytäntönsä on lähtökohtaisesti suhtauduttu sallivasti pakollisiin kuntayhtymiin ja muuhunkin kuntien pakolliseen yhteistoimintaan (ks. esim. PeVL 11/1984 vp, 42/1996 vp, 42/1998 vp, 32/2001 vp ja 65/2002 vp, 37/2006 vp). Valiokunta on arvioinnissaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siirrettävien tehtävien ylikunnalliseen luonteeseen ja hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämi-

seen tehtäviä hoidettaessa. Hallinnon järjestämistä arvioidessaan valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, saako yksittäinen kunta järjestelyssä yksipuolisen määräämävallan kuntayhtymässä.

Pääkaupunkiseudun kuntien osalta esitys ei muuttaisi kuntien velvollisuuksia hoitaa tehtäviä yhteistoiminnassa muutoin paitsi, että uusi Helsingin seudun liikennekuntayhtymä vastaisi lain perusteella myös joukkoliikenteen suunnittelusta ja palvelujen hankinnasta kaupunkien sisällä eikä vain seudullisesti tai sopimuksien perusteella. YTV on jo sopimuksen perusteella vastannut Espoon, Kainuisten ja Vantaan sisäisen liikenteen suunnittelusta. Pääkaupunkiseudun kunnat kuuluvat samaan työssäkäyntialueeseen eikä ole tarkoituksenmukaista erotella seudullista ja kuntien sisäistä liikennettä toisistaan. Joukkoliikenne- ja jätehuoltotehtävä ovat molemmat luonteeltaan ylikunnallisia.

Esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi kuntayhtymien hallinnon järjestämisestä, vaan tämä jätetään kuntien sopimuksien varaan. Esityksen valmistelussa on katsottu, ettei tarvetta tällaiselle säätämislle enää ole ja kun-

nat pystyvät sopimaan päätösvallan jakautumisesta. Muuallakin lainsäädännössä, esimerkiksi erityishuollosta annetun lain (519/1977) 17 §:ssä säädettyjä äänivaltaleikkureita ei enää sovelleta. Kuntalain 3 §:n mukaan kunnilla on mahdollisuus sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään kuntien yhteistoiminnasta sopia asiasta kuntalain mukaisesti.

Jos päätösvalta jaettaisiin asukaslukujen suhteessa, olisi mahdollista, että Helsingin kaupungilla olisi enemmistö. Kunnat ovat kuitenkin sopineet jo Helsingin seudun joukkoliikenne -nimisen kuntayhtymän perustamissopimuksessa, että yhden kunnan ääniosuus voi olla enintään 50 prosenttia. Kaupungit ovat ilmoittaneet laativansa samoin perustein myös jätehuollosta vastaavan kuntayhtymän perussopimuksen.

Edellä olevan perusteella katsotaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien (*pääkaupunkiseudun kunnat*) on hoidettava 2 ja 3 §:ssä tarkoitetut tehtävät yhteistoiminnassa siten, kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Jätehuolto

Pääkaupunkiseudun kuntien on hoidettava yhteistoiminnassa jätelaissa (1072/1993) tarkoitetut kunnan tehtävät lukuun ottamatta tehtäviä, jotka säädetään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviksi. Tehtävien hoitamisesta vastaa kuntayhtymä. Kuntayhtymään sovelletaan, mitä kuntalain (365/1995) 10 luvussa säädetään kuntayhtymästä.

3 §

Joukkoliikenne

Pääkaupunkiseudun kuntien on hoidettava yhteistoiminnassa kuntien aluetta koskeva:

1) liikennejärjestelmän ja joukkoliikenteen suunnittelu;

2) joukkoliikenteen liikennepalveluiden suunnittelu ja hankinta; ja

3) joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmästä sekä taksoista päättäminen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaa kuntayhtymä. Kuntayhtymään sovelletaan, mitä kuntalain 10 luvussa säädetään kuntayhtymästä.

Kuntayhtymän toimintaan sovelletaan, mitä säädetään vesi- ja energihuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetussa laissa (349/2007) säädetään.

Kuntayhtymä voi toimialueellaan antaa liikenteenharjoittajalle enintään 15 vuoden ajaksi yksinoikeuden harjoittaa raitiovaunua ja metroliikennettä.

Kuntayhtymä voi lisäksi ottaa sopimuksella hoitaakseen joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain (469/1979) 4 §:ssä tarkoitettua tarkastusmaksun perimisen myös muussa kuin alueen joukkoliikenteessä.

4 §

Muut tehtävät

Kuntayhtymien jäsenkunnat voivat kuntayhtymän perussopimuksessa sopia, että kuntayhtymä voi ottaa hoitaakseen muitakin kuin 2 ja 3 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä.

5 §

Muut kunnat

Kuntayhtymien jäsenkuntina voi olla myös muita kuin pääkaupunkiseudun kunnat.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain muita säännöksiä kuin 8 §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin vuoden 2010 alusta.

7 §

Kumottava laki

Tällä lailla kumotaan Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta 30 päivänä joulukuuta 1996 annettu laki (1269/1996) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Lakia sovelletaan kuitenkin Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaan vuoden 2009 loppuun saakka sekä vuoden 2009 tilinpäätöksen ja vastuuvapauden myöntämistä koskevan asian valmisteluun ja päätöksentekoon, kunnes tilinpäätöksestä ja vastuuvapaudesta on päätetty.

8 §

Siirtymäsäännökset

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan omaisuudesta, varoista, veloista ja vastuista on laadittava loppuselvitys vuoden 2009 loppuun mennessä. Omaisuus, varat, velat ja vastuut siirtyvät 2 ja 3 §:ssä tarkoitettuille kuntayhtymille loppuselvityksen mukaisesti vuoden 2010 alusta. Loppuselvityksestä päättää Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan seutukokous. Loppuselvitys toimii omaisuuden saantokirjana.

Jos loppuselvityksen laatimisen jälkeen syntyy epäselvyyttä yhteistyövaltuuskunnan omaisuuden, varojen, velkojen ja vastuiden siirtymisestä, omaisuus, varat, velat ja vastuut kuuluvat 2 §:ssä tarkoitettulle kuntayhtymälle.

Kuntayhtymille 1 ja 2 momentin nojalla siirtyvä omaisuus, varat, velat ja vastuut jaetaan jäsenkuntien pääomaosuuksiksi kuntayhtymissä siten, kuin kunnat vastaavat varoista ja veloista Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetun lain 7 §:n 2 momentin ja 9 §:n mukaan. Kuntayhtymien jäsenkunnat voivat sopia kuntayhtymän perussopimuksessa jäsenkuntien osuudesta kuntayhtymän varoihin ja vastuisiin muullakin tavalla.

Yhteistyövaltuuskunnan tilinpäätöksestä ja vastuuvapauden myöntämisestä vuodelle 2009 päättää seutukokous. Tilinpäätöksen laatii yhteistyövaltuuskunnan hallitus. Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajien tehtävänä on hallinnon ja talouden tarkastus, kunnes vuoden 2009 tilinpäätös on hyväksytty ja vastuuvapaus tilivelvollisille on myönnetty.

Tässä pykälässä tarkoitettu luovutuksesta, jolla yhteistyövaltuuskunnalta siirretään välittömästi ja pääasiallisesti sen käytössä olevan kiinteistön omistamista ja hallintaa harjoittavan osakeyhtiön osakkeita vastaanotettavalle kuntayhtymälle, ei ole suoritettava varainsiirtovero. Veroa ei ole myöskään suoritettava muun osakeyhtiön osakkeiden vastavasta luovutuksesta.

Yhteistyövaltuuskunnalle myönnettyt viranomaisluvut siirtyvät tehtäväsiirron mukaisesti tehtävää hoitavalle 2 tai 3 §:ssä tarkoitettulle kuntayhtymälle.

Yhteistyövaltuuskunnan palveluksessa oleva henkilöstö siirtyy perustettavien kuntayhtymien palvelukseen ja siirto katsotaan työsopimuslaissa (55/2001) ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa (304/2003) tarkoitetuksi liikkeenluovutukseksi.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan joukkoliikenteen tarkastusmaksusta 11 päivänä toukokuuta 1979 annetun lain (469/1979) 1 §:n 1 momentti ja 2 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1053/2007, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Oikeus tarkastusmaksun perimiseen ilman asianmukaista matkalippua joukkoliikenteessä matkustavalta voidaan myöntää kunnalle sekä pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain () 3 §:ssä tarkoitetulle kuntayhtymälle, jolle rautatieliikenteen osalta voidaan myöntää oikeus tarkastusmaksun keräämiseen valtakunnallisesti.

olevien tarkastusmaksujen perimisestä yhteistoiminnassa. Kunnat voivat myös sopia yhteistoiminnan järjestämisestä niin, että tarkastusmaksujen periminen annetaan toisen kunnan tai pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettun kuntayhtymän hoidettavaksi yhden tai useamman kunnan puolesta siten kuin kunta-laissa (365/1995) säädetään. Yhteistoimintaa koskeva sopimus on liitettävä tarkastusmaksun perimisoikeutta koskevaan hakemukseen tai, jos sopimus tehdään myöhemmin kuin hakemus, toimitettava liikenne- ja viestintäministeriölle tiedoksi.

2 §

Tarkastusmaksun perimisoikeuden saaneiden tahojen välinen yhteistoiminta

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitetut julkisyhteisöt voivat sopia toimivaltansa piirissä

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**jätelain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan 3 päivänä joulukuuta 1993 annetun jätelain (1072/1993) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

Määritelmät

siltä osin kuin sille on annettu kunnalle tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä.

Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettua kuntayhtymää ja muuta kuntayhtymää

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 29 päivänä toukokuuta 2009

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**

Valtiovarainministeri *Jyrki Katainen*

*Liitteet
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki**joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan joukkoliikenteen tarkastusmaksusta 11 päivänä toukokuuta 1979 annetun lain (469/1979) 1 §:n 1 momentti ja 2 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1053/2007, seuraavasti:

*Voimassaoleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Oikeus tarkastusmaksun perimiseen ilman asianmukaista matkalippua joukkoliikenteessä matkustavalta voidaan myöntää kunnalle sekä Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnalle, jolle rautatieliikenteen osalta voidaan myöntää oikeus tarkastusmaksun keräämiseen valtakunnallisesti.

Oikeus tarkastusmaksun perimiseen ilman asianmukaista matkalippua joukkoliikenteessä matkustavalta voidaan myöntää kunnalle sekä pääkaupunkiseudun *kuntien jätehuoltoja ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain () 3 §:ssä tarkoitetulle kuntayhtymälle*, jolle rautatieliikenteen osalta voidaan myöntää oikeus tarkastusmaksun keräämiseen valtakunnallisesti.

2 §

2 §

*Tarkastusmaksun perimisoikeuden saaneiden tahojen välinen yhteistoiminta**Tarkastusmaksun perimisoikeuden saaneiden tahojen välinen yhteistoiminta*

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitetut julkisyhteisöt voivat sopia toimivaltansa piirissä olevien tarkastusmaksujen perimisestä yhteistoiminnassa. Kunnat voivat myös sopia yhteistoiminnan järjestämisestä niin, että tarkastusmaksujen periminen annetaan toisen kunnan tai pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan hoidettavaksi yhden tai useamman kunnan puolesta siten kuin kuntalaissa (365/1995) ja Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetussa laissa (1269/1996) säädetään. Yhteistoimintaa koskeva sopimus on toimitettava liikenne- ja viestintäministeriölle tiedoksi tai liitettävä tarkastusmaksun perimisoikeutta koskevaan hakemukseen, jos tarkastusmaksut on alun perin tarkoitettu perii yhteistoiminnassa.

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitetut julkisyhteisöt voivat sopia toimivaltansa piirissä olevien tarkastusmaksujen perimisestä yhteistoiminnassa. Kunnat voivat myös sopia yhteistoiminnan järjestämisestä niin, että tarkastusmaksujen periminen annetaan toisen kunnan tai pääkaupunkiseudun *kuntien jätehuoltoja ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitetun kuntayhtymän* hoidettavaksi yhden tai useamman kunnan puolesta siten kuin kuntalaissa (365/1995) säädetään. Yhteistoimintaa koskeva sopimus on liitettävä tarkastusmaksun perimisoikeutta koskevaan hakemukseen *tai, jos sopimus tehdään myöhemmin kuin hakemus, toimitettava liikenne- ja viestintäministeriölle tiedoksi.*

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.*

3.

Laki

jätelain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan 3 päivänä joulukuuta 1993 annetun jätelain (1072/1993) 3 §:n 2 momentti seuraavasti

Voimassaoleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaa tai kuntayhtymää siltä osin kuin sille on annettu kunnalle tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä.

Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös pääkaupunkiseudun *kuntien jätahuoltoja ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettua kuntayhtymää ja muuta kuntayhtymää* siltä osin kuin sille on annettu kunnalle tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin*